

<https://jrl.ui.ac.ir/?lang=en>

Journal of Researches in Linguistics

E-ISSN: 2322-3413

14(2), 199-218

Received: 05.12.2022 Accepted: 28.05.2023

Research Paper

The Argument Structure of Deverbal Nouns: Evidence from Kurdish (Sanandaji Variety)

Yadgar Karimi*

Department of English and Linguistics, Faculty of Language and Literature, University of Kurdistan, Iran
y.karimi@uok.ac.ir

Niaz Tishegaran

Department of English and Linguistics, Faculty of Language and Literature, University of Kurdistan, Iran
niaz.tishegaran@gmail.com

Abstract

The purpose of this paper is to investigate the argument structure of deverbal nouns, and the restrictions on the mapping of arguments in Sanandaji Kurdish. Due to the syntactic-space limitations of the DP in the language (i.e. the Ezafe construction), the issue concerning how to map the arguments of a deverbal noun and the limitations governing its argument structure are important. This is mainly because achieving a comprehensive mapping space that covers different syntactic projections is a desirable theoretical goal in generative approaches to argument structure. In this research, first, deverbal nouns are divided into four categories: unergative, unaccusative, two-place predicate, and three-place predicate. In unergative deverbal nouns, the external argument is instantiated as Ezafe to the deverbal noun and it cannot be incorporated into the deverbal noun. Regarding the unaccusative deverbal nouns, the internal argument can be present both as Ezafe and as being incorporated into the deverbal noun. There are two forms regarding transitive deverbal nouns: the internal argument can be instantiated as Ezafe and the external argument cannot be present, or the external argument is instantiated as Ezafe, and the internal argument is incorporated into the deverbal noun. In the last category of Sanandaji Kurdish deverbal nouns, the Goal is in the form of a Preposition Phrase (PP) and cannot check the EPP feature and be raised to the subject position.

Keywords: Argument Structure, Deverbal Nouns, Nominalization, Incorporation, Ezafe Construction

Introduction

Research on argument structure of predicates traditionally focuses on verbs and pays less attention to nominal, adjectival, and prepositional predicates. In this study, we will analyze the argument structure of nouns in Kurdish, the Sanandaji variety.

Deverbal nouns are represented syntactically in the Determiner Phrase, and this is different from the syntactic representation of the arguments of their verbal counterparts. In this study, we investigate the interaction of deverbal noun argument structure and Ezafe construction, as well as the limitations governing it. In particular, we will examine how the argument structure of nouns in Kurdish should be represented from a descriptive perspective. From a theoretical standpoint, we will also examine whether predictions of the adopted theoretical approach to the argument structure of nouns and its relationship to the argument structure of verbal predicates is confirmed.

Materials and Methods

This is a theoretical study using the qualitative approach. In order to analyze the data, we adopted a generative framework, especially its latest form, the Minimalist Program. Researchers are native Kurdish speakers, one of them is

*Corresponding author

Sanandaji. In addition to using linguistic intuition, the researchers also used the linguistic judgment of other native speakers of Sanandaji Kurdish to ensure the accuracy of data.

Discussion and Conclusions

In so doing, deverbal nouns are divided into four categories, corresponding to their verbal counterparts: unergative, unaccusative, two-place predicate, and three-place predicate. As it concerns the derivation of unergative deverbal nouns, it is argued that the only argument in the argument structure (external argument) agrees with the head D, and finally checks its case as a genitive. The EPP on D raises the external argument to Spec DP that is the final possessor position. This movement explains the genitive case as well as the placement of the external argument in Ezafe construction. Also, granted with this analysis, the external argument is not capable of being incorporated into the deverbal noun because such a movement is contrary to the Extension Principle whereby all movements must target the root node.

In the derivation of unaccusative deverbal nouns, in the absence of an external argument, the head D would agree with the internal argument, checking its case as genitive. The EPP on D, then, raise the internal argument to Spec DP, with the internal argument ending up in the possessor position.

As concerns the derivation of two-place predicate deverbal nouns, it was argued that due to the presence of only one case-assigner, i.e., D, only the closest argument, that is, the external argument, c-commanded by D has its case check as genitive. Then, to check the EPP, the external argument is raised to the possessor position. Thus viewed, the only option left for licensing the internal argument is the its incorporation into the deverbal noun head.

Finally, in the derivation of the argument structure of three-place predicate deverbal nouns, it was argued that all three arguments could potentially appear with the deverbal noun, only if the internal argument is incorporated into the deverbal noun, the external argument raised into spec, DP, the possessor position in Ezafe construction, with the Goal argument appearing in as PP.

According to the analysis presented above, the representation of argument structure for deverbal nouns follows the principles assumed in the Minimalist Program. Argument licensing is accomplished by independently motivated mechanisms of case-checking and incorporation within the DP configuration.

References

- Adger, D. (2003). *Core syntax: a minimalist approach*. Oxford: Oxford University Press.
- Aghagolzadeh, F., Golfam, A., & Hadian, B. (2010). The Argument Structure of Deverbal Nouns on the basis of Lexical Functional Grammar. *ZABANPAZHUI (Journal of Language Research) 1(2)*, 109-128. [In Persian]
- Alexiadou, A. (2001). *Functional Structure in Nominals: Nominalization and Ergativity*. Amsterdam: John Benjamins.
- Alexiadou, A. (2017). *Nominalization structures across languages*. London: The Queen Mary University Press.
- Alexiadou, A., Haegeman, L., and Stavrou, M. (2007). *Noun phrase in the generative perspective*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Anderson, M. (1983). Prenominal genitive NPs. *The Linguistic Review 3*, 1–24.
- Baker, M. (1985). The mirror principle and morphosyntactic explanation. *Linguistic Inquiry 16*, 373-415.
- Baker, M. (1988). *Incorporation: A theory of grammatical function changing*. Chicago: University of Chicago Press.
- Borer, H. (2003). Exo-skeletal vs. Endo-skeletal Explanations: Syntactic Projections and the Lexicon. In J. Moore & M. Polinsky (Eds.), *The Nature of Explanation in Linguistic Theory* (pp. 31–67). Stanford: CSLI Publications.
- Borer, H. (2005a). *In name only. Structuring Sense*, Volume I. Oxford: Oxford University Press.
- Borer, H. (2005b). *The normal course of events. Structuring Sense*, Volume II. Oxford: Oxford University Press.
- Borer, H. (2013). *Taking form: Structuring Sense*, Volume III. Oxford: Oxford University Press.
- Borer, H. (2014). Derived nominals and the domain of content. *Lingua 141*, 71-96.
- Chomsky, N. (1970). Remarks on Nominalization. In R. Jacobs & P. Rosenbaum (Eds.), *Readings in English Transformational Grammar* (pp. 184–221). Waltham, MA: Ginn and Company.
- Chomsky, N. (1995). *The minimalist program*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Grimshaw, J. (1990). *Argument structure*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Karimi Doostan, G. (2007). Nouns and propositional adjectives in persian. *Adab va Zabane Farsi 3(3)*, 187-202. [In Persian]
- Kornfilt, J., and Whitman, M. (2011). Afterword: Nominalization in linguistic theory. *Lingua 2(7)*, 1297-1313.
- Lees, R. (1960). *The grammar of english nominalizations*. The Hague: Mouton.
- Longobardi, G. (1994). Reference and proper names: A theory of n-movement in syntax and logical form. *linguistic Inquiry 25(4)*, 609-665.
- Szabolcsi, A. (1994). The Noun Phrase. In G. Kiefer, & L. Kiss (Eds.), *The Syntactic Structure of Hungarian: Syntax and Semantics* (Vol. 27, pp. 179-275), New York: Academic Press.

مقاله پژوهشی

ساختار موضوعی اسم فعل: بررسی موردی زبان کردی (گونه‌ی سندجی)

یادگار کریمی*

نیاز تیشه‌گران**

چکیده

ترسیم مختصات شیوه نگاشت نحوی موضوع‌ها به شکلی فراگیر که قابل تعمیم به ساختار موضوعی انواع محمول‌ها اعم از فعلی و غیرفعلی باشد، یک غایت مطلوب نظری در رویکردهای زایشی به ساختار موضوعی است. در این مقاله، ساختار موضوعی اسم فعل به‌عنوان محمولی غیرفعلی، در زبان کردی، گونه سندجی بررسی و کنکاش می‌شود. با توجه به محدودیت‌های فضای نحوی گروه معرف (DP) در زبان کردی سندجی (به دلیل حضور ساخت اضافه^۱)، مسئله نحوه نگاشت موضوع‌های اسم فعل و محدودیت‌های حاکم بر ساختار موضوعی آن اهمیت می‌یابد. بر پایه مشاهدات تجربی، اسم فعل‌ها به چهار دسته پادکنایی، پادمفعولی، دو ظرفیتی و سه ظرفیتی تقسیم می‌شوند. در اسم فعل‌های پادکنایی موضوع بیرونی به شکل اضافه به اسم فعل می‌پیوندد و قابلیت انضمام ندارد. در خصوص اسم فعل‌های پادمفعولی، نشان داده می‌شود که موضوع درونی هم به‌صورت اضافه و هم انضمامی می‌تواند حضور داشته باشد. اسم فعل‌های متعدی دو صورت را به نمایش می‌گذارند: موضوع درونی می‌تواند به‌صورت اضافه حضور یابد و موضوع بیرونی قابلیت حضور ندارد؛ یا اینکه موضوع بیرونی در حالت اضافه و موضوع درونی انضمامی است. در آخرین دسته از اسم فعل‌های کردی سندجی، موضوع درونی هدف به‌صورت گروه حرف اضافه است و قابلیت بازبینی مشخصه EPP و ارتقا به جایگاه فاعل را ندارد. با مفروض پنداشتن رویکرد برون-اسکلتی بورر (2005 a, b)، استدلال خواهد شد که ویژگی‌ها و محدودیت‌های منحصر به فرد ناظر بر نگاشت موضوع‌های اسم فعل تابعی از اصول و فرایندهای عام و مستقل حرکت هسته-به-هسته، بازبینی حالت، اصل گسترش ریشه و اصل فرافکنی گسترده هستند.

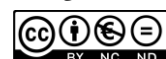
کلیدواژه‌ها: ساختار موضوعی، اسم فعل، اسم‌سازی، انضمام، ساخت اضافه

¹ ezafe construction

y.karimi@uok.ac.ir

* دانشیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی و زبان‌شناسی، دانشکده زبان و ادبیات، دانشگاه کردستان، کردستان، ایران (نویسنده مسئول)

** دانش‌آموخته کارشناسی‌ارشد زبان‌شناسی، گروه زبان و ادبیات انگلیسی و زبان‌شناسی، دانشکده زبان و ادبیات، دانشگاه کردستان، کردستان، ایران niaz.tishegaran@gmail.com

۱. مقدمه

ساختار موضوعی^۱ اصطلاحی است که در اشاره به اطلاعات واژگانی محمول^۲ در رابطه با موضوع‌های^۳ آن، ویژگی‌های نحوی و معنایی موضوع‌ها و شیوه نگاشت آن‌ها به کار می‌رود. در این پژوهش، نگاشت نحوی ساختار موضوعی اسم‌فعل^۴ در یکی از گونه‌های زبان کردی که سندنجی است، بررسی می‌شود. فضای نحوی ای که ساختار موضوعی اسم‌فعل در آن نگاشت می‌شود گروه معرف^۵ است و بالطبع بازنمایی نحوی موضوع‌ها در اسم‌فعل با شیوه نگاشت نحوی فعل متناظر این اسم‌ها متفاوت است. در مثال (۱a) محمول فعلی دو ظرفیتی «خواندن» نقش‌های تتایی کنش‌گر^۶ و کنش‌پذیر^۷ را به صورت فاعل و مفعول ساختاری اشباع کرده است. در اسم‌فعل متناظر با آن در (۱b) نقش تتای کنش‌گر به آن گروه اسمی ای داده شده است که در جایگاه ساختاری مالک گروه معرف قرار دارد. در حضور کنش‌گر، موضوع کنش‌پذیر از نظر ساختاری اجازه حضور در ساخت اضافه را ندارد، بلکه در جایگاه منضم به اسم‌فعل تجلی می‌یابد. این در حالی است که در صورت عدم حضور کنش‌گر در گروه معرف، کنش‌پذیر می‌تواند در ساخت اضافه در جایگاه مالک حضور یابد (۲a). به مثال‌های زیر توجه نمایید:

1) a. Mûraşîn ktêw e-xwên-ê.

۳م. حال-خواندن-نمود ناقص کتاب موراشین

«موراشین کتاب می‌خواند.»

b. [ktêw xwênd-in Mûraşîn] fre tûl=î kêş-a.

۳م. گذشته-کشیدن ۳م=طول خیلی موراشین مصدر-خواندن کتاب

«کتاب خواندن موراشین خیلی طول کشید.»

در مقابل، در نمونه (۲b)، کنش‌گر در غیاب کنش‌پذیر امکان حضور در ساخت اضافه (در جایگاه مالک) را ندارد

(مقایسه شود با ۱b):

2) a. [xwênd-in ktêw] fre tûl=î kêş-a.

۳م. گذشته-کشیدن ۳م=طول خیلی کتاب مصدر-خواندن

«خواندن کتاب خیلی طول کشید.»

b. *[xwênd-in Mûraşîn] fræ tûl=î kêş-a.

۳م. گذشته-کشیدن ۳م=طول خیلی موراشین مصدر-خواندن

«خواندن (توسط) موراشین خیلی طول کشید.»

تناوب‌ها و تنوع‌هایی مانند نمونه‌های (۱) و (۲) حوزه پژوهش حاضر را شکل می‌دهند. به‌طور مشخص، اینکه نگاشت موضوع‌های درونی و بیرونی اسم‌فعل در فرافکنی نحوی گروه معرف به چه صورت انجام می‌پذیرد و این نگاشت تابع چه محدودیت‌هایی است و اینکه چگونه در قالب یک نظریه مدون نحوی می‌توان این محدودیت‌ها را تبیین کرد پرسش‌هایی هستند که شاکله نظری این پژوهش را ترسیم می‌کنند. با مفروض پنداشتن رویکرد پاد-واژه‌گرا^۸ به اشتقاق ساختار رویدادی، در این مقاله ضمن معرفی مختصات توصیفی انواع اسم‌فعل و ساختار موضوعی آن‌ها، استدلال خواهد شد که کلیه محدودیت

¹ argument structure

² predicate

³ argument

⁴ deverbal noun

⁵ determiner phrase

⁶ agent

⁷ patient

⁸ Anti-lexicalist

های ناظر بر شیوه نگاشت موضوع‌های اسم فعل، اعم از پادکنایی^۱، پادمفعولی^۲، دو ظرفیتی و سه ظرفیتی، تابعی از اصول و فرایندهای عام و مستقل نحوی همچون حرکت هسته-به-هسته^۳، شرط گسترش^۴، بازیابی حالت^۵ و اصل فرافکنی گسترده^۶ هستند.

ساختار مقاله حاضر به این صورت است که در بخش دو به مرور پژوهش‌های پیشین در رابطه با ساختار موضوعی اسم فعل پرداخته می‌شود. در بخش سه مبانی نظری و تعریف مفاهیم مهم در رابطه با ساختار موضوعی اسم فعل از نظر خواهد گذشت. بخش چهارم به تحلیل داده‌ها اختصاص دارد. در این بخش، نخست نحوه بازنمایی ساختار موضوعی اسم فعل‌ها و سپس طبقه‌بندی آن‌ها براساس رفتار معنایی جفت‌های فعلی‌شان تشریح می‌شود. پس از آن، به تحلیل و تبیین مختصات، ویژگی‌ها و محدودیت‌های ناظر بر روابط موضوع-محمول در اسم فعل‌های زبان کردی سنندجی پرداخته می‌شود. نهایتاً، در بخش پنجم نتایج و دستاوردهای پژوهش ارائه می‌شوند.

با توجه به اینکه مقاله حاضر از دسته پژوهش‌های نظری است روش تحقیق از نوع کیفی است، و در چارچوب نظریه‌زایی و صورت متأخر آن، یعنی برنامه‌کمیته گرا انجام شده است. پژوهشگران گویشور بومی زبان کردی هستند و یکی از پژوهشگران، خود گویشگر سنندجی است. با این حال، علاوه بر استفاده از شم زبانی پژوهشگران، در بسیاری از موارد نیز با بهره گرفتن از قضاوت زبانی تعداد زیادی از دیگر گویشوران بومی گونه مدنظر، از درستی داده‌ها اطمینان حاصل شده است.

۲. پیشینه پژوهش

در خصوص ساختار موضوعی اسم فعل در چارچوب برنامه‌کمیته گرا هیچ پژوهشی انجام نشده است. به علاوه، روی زبان کردی پژوهش خاصی در خصوص ساختار موضوعی اسم فعل در هیچ چارچوبی صورت نگرفته است. در نتیجه، پژوهش‌های داخلی بسیار محدودی مرتبط با این زمینه وجود دارد.

یکی از این پژوهش‌ها، مقاله کریمی دوستان (۱۳۸۶) با عنوان «اسامی و صفات گزاره‌ای در زبان فارسی» است. او در این مقاله به این قضیه می‌پردازد که هر چند بیشتر کلمات زبان فارسی را می‌توان در یکی از مقوله‌های اسم، فعل، صفت، قید و حرف قرار داد، با این حال، هنوز بسیاری از کلمات قاموسی در زبان فارسی به آسانی در هیچ یک از مقولات واژگانی فوق جای نمی‌گیرند و تناقض‌ها و عدم هماهنگی‌ها در زمینه تعیین مقوله نحوی یا واژگانی این کلمات باعث به وجود آمدن مشکلاتی برای دانشجویان، پژوهشگران و در کل همه علاقه‌مندان به زبان فارسی شده است. او این کلمات را در دو دسته مجزا آورده است. دسته اول شامل کلماتی مانند انجام، حفظ، تقلیل، پایان، و غیره است که در سه فرهنگ لغت متفاوت مقوله‌بندی‌های متفاوت دارند. دسته دوم شامل واژگانی مانند فراموش، گم، واژگون، محسوب و غیره است که باز هم در فرهنگ لغات متفاوت مقوله‌بندی متفاوتی را دارا هستند. کریمی دوستان پس از بررسی این کلمات به عنوان عضو غیرفعلی در افعال مرکب، این گونه واژه‌ها را بسیار شبیه اسم فعل در زبان انگلیسی می‌یابد؛ یعنی کلماتی که برخی ویژگی‌های فعل و برخی ویژگی‌های اسم را دارند و مقوله‌ای بین اسم و فعل به حساب می‌آیند. در این افعال، عضو فعلی به این علت که بار معنایی خود را از دست داده است و ساختار موضوعی ندارد، نمی‌تواند به تنهایی نقش گزاره‌ای را ایفا کند. این مسئله حاکی از آن است که کلمات مدنظر نقش حامل ساختار موضوعی را دارند و حضور و کاربرد آن‌ها در جملات و ترکیبات دستوری زبان فارسی به دلیل ساختار موضوعی و گزاره‌ای بودن آن‌هاست. به علاوه، واژه‌های دسته اول می‌توانند با نقش‌های اضافی و

¹ unergative

² unaccusative

³ head-to-head movement

⁴ extention Condition

⁵ case checking

⁶ Extended Projection Principle

همراه متمم خود با حروف اضافه به کار روند. این در حالی است که دسته دوم چنین قابلیت ندارند. چند مثال از قابلیت‌ها و کاربردهای این دو دسته از کلمات مورد بحث در مقاله کریمی دوستان در ادامه آورده شده است:

۱) الف. علی کارش را انجام داد. / کارش انجام شد.

ب. علی حریفش را شکست داد. / حریفش شکست خورد.

۲) الف. انجام * (کار)

ب. شکست (حریف)

۳) الف. از انجام * (کار)

ب. از شکست (حریف)

کریمی دوستان به این نتیجه می‌رسد که کلمات دسته اول همچون افعال نقش گزاره‌ای دارند و دارای ساختار موضوعی هستند. با این حال مانند اسم به متمم‌های خود حالت نهاد و مفعولی نمی‌دهند و قادر به حمل شناسه‌های فعلی نیستند. او پیشنهاد می‌کند که دسته اول «اسامی گزاره‌ای» نام‌گذاری شود. در ادامه بیان می‌کند که علت عدم وجود اتفاق نظر در خصوص مقوله‌بندی این واژه‌ها این است که دستورنویسان و فرهنگ‌نویسان این واژه‌ها را بدون اطلاع از نقش و کاربرد آن‌ها و یا بدون توجه به این مسائل دسته‌بندی کرده‌اند. او پیشنهاد می‌کند که دسته دوم را «صفات گزاره‌ای» بنامند.

پژوهش دیگری نیز در زبان فارسی توسط **آقاگلزاده، گلفام و هادیان (۱۳۸۹)** با عنوان «بررسی ساخت موضوعی اسم‌فعل‌ها در چارچوب دستور واژی-نقشی» صورت گرفته است که در آن به بررسی ساختار موضوعی اسم‌فعل در زبان فارسی پرداخته‌اند. اینکه نقش‌های معنایی فعل در ساخت نحوی اسم مشتق از آن چگونه تجلی می‌یابد موضوع مورد بررسی در این پژوهش است و از این رو، با پژوهش حاضر ارتباط دارد. در این پژوهش عنوان می‌شود که تمام مصدرها در زبان فارسی می‌توانند ساختار موضوعی داشته باشند. با این حال، تنها برخی از اسم‌های مصدر و اسم‌های حاصل از تبدیل ستاک فعل خوانش رویدادی دارند و بنابراین، می‌توانند دارای ساختار موضوعی باشند. در حالی که برخی دیگر خوانش اسم نتیجه‌ای دارند و نمی‌توانند ساختار موضوعی داشته باشند. همچنین، عنوان می‌شود که نقش‌های معنایی فعل در اسم‌فعل متناظر با آن به دو شکل عنصر ملکی بعد از اسم و گروه حرف اضافه‌ای در ساخت نحوی تجلی می‌یابند. طبق پیشینی اصول انطباق، در زبان فارسی، در اسم‌فعل‌های متعدی، کنش‌گر نقش نحوی متممی را دارد و کنش‌پذیر در جایگاه عنصر ملکی تظاهر می‌یابد؛ و در اسم‌فعل‌های لازم کنش‌گر در جایگاه عنصر ملکی بعد از اسم تجلی می‌یابد. در زبان فارسی، طبق اصول انطباق، نقش معنایی کنش‌گر در اسم‌فعل‌های ساخته‌شده از مجهول می‌تواند به صورت نقش نحوی متمم تجلی یابد.

الکسیادو^۱ (2017) نیز در مقاله‌ای با عنوان «ساختارهای اسم‌سازی در زبان‌های مختلف» به بررسی اسم‌سازی در زبان‌های انگلیسی، آلمانی، اسپانیولی، یونانی، ژاپنی و ترکی پرداخته است و تفاوت‌های اسم و فعل را بررسی کرده است. او با مثال‌هایی از این زبان‌ها به این نتیجه می‌رسد که بیشترین مشخصه‌های اسمی شامل جنسیت و علامت‌های جمع در اسم‌سازی‌های فعلی وجود ندارند. از سوی دیگر، کمترین مشخصه‌های اسمی شامل فاعل‌های ملکی گاهی در اسم‌سازی فعلی نیز وجود دارند. او در این پژوهش با بررسی دقیق‌تر و فراهم آوردن مثال‌هایی از زبان‌های مذکور، از این دیدگاه حمایت کرده است که تمایز میان افعال و اسامی مطلق نیست، بلکه تدریجی است. همچنین، او استدلال می‌کند که اسم‌سازی‌هایی که بر پایه هسته اسم کوچک هستند خالق ساختارهای کنایی مجهول هستند، و در نهایت به این نتیجه می‌رسد اسم سبک با فعل سبک بسیار متفاوت است.

¹ A. Alexiadou

۳. چارچوب نظری

نظر به اهمیت ماهیت اشتقاقی-نحوی اسم‌سازی به‌طور عام و اسم‌فعل‌سازی به‌طور خاص، در رویکردهای متأخر کمینه‌گرایانه، چارچوب نظری را به معرفی لایه‌های نقشی مفروض در این رویکردها محدود می‌کنیم. انگاره اتخاذشده در این مقاله تلفیقی از نظریات بورر (2003, 2013, 2014, a & b, 2005) با عنوان نظریهٔ بیرون-اسکلتی^۱ رخدادها و الکسیادو (2001, 2017) است. خاطر نشان می‌شود که انگاره‌های متأخر کمینه‌گرایانه در خصوص ساختار گروه معرف، امتداد طبیعی نظریه‌ها و رویکردهای زایشی پیشین به این گروه است؛ که در این میان، برجسته‌ترین آثار مرتبط عبارت‌اند از الکسیادو و همکاران (2007)، اندرسون (1983)، بورر (2003)، چامسکی (1970)، گریشا (1990)، لیز (1960).

۳-۱. n و ساختار زیرین^۲ گروه معرف

همان‌طور که گروه‌های فعلی مشتمل بر فرافکنی هسته نقشی فعل سبک^۳ v° هستند، گروه‌های اسمی نیز واجد فرافکنی هسته نقشی اسم سبک^۴ n° هستند. سلسله مراتب فرافکنی اسمی به این صورت است:

$$3) \quad D^{\circ} > n^{\circ} > N^{\circ}$$

در گروه‌های اسمی، کنش‌گر نمی‌تواند به‌عنوان گروه حرف اضافه بعد از اسم ظاهر شود؛ و این کاملاً با نحو عبارات فعلی هم‌خوانی دارد، چرا که در گروه‌های فعلی نیز کنش‌گر نمی‌تواند به‌عنوان مفعول بعد از فعل ظاهر شود. دلیل این مسئله به «اصل یکنواختی»^۵ برمی‌گردد: موضوعی که به‌عنوان دختر گروه فعلی ترکیب می‌شود به کنش‌رو^۴ تعبیر می‌شود و موضوعی که به مشخص‌گر فعل وصل می‌شود تعبیر کنش‌گر دارد. همچنین، برای گروه اسمی می‌توان گفت موضوعی که به عنوان دختر گروه اسمی ترکیب می‌شود به کنش‌رو تعبیر می‌یابد؛ و موضوعی که به‌عنوان مشخص‌گر اسم ترکیب می‌شود تعبیر کنش‌گر دارد (Adger, 2003).

Diagram 1- the Structure of DP

همان‌گونه که در نمودار بالا مشاهده می‌شود، کنش‌گرها در جایگاهی نیستند که بتوانند به‌عنوان مفعول ظاهر شوند.

۳-۲. دلایلی برای حضور n

شواهدی از دو مقوله مرجع‌گزینی^۵ و همپایگی^۱ نشان می‌دهند که کنش‌گر در گروه اسمی در جایگاه مشخص‌گر اسم ترکیب می‌شود. در مثال‌های زیر مشخص است که کنش‌رو، هدف را درست همان‌گونه که در گروه فعلی سازه‌فرمانی^۲ می‌کند، در گروه معرف نیز سازه‌فرمانی می‌کند. دو نمونه از مرجع‌گزینی در این مثال‌ها قابل مشاهده است:

¹ exo-skeletal

² low structure

³ Uniformity of Theta Assignment Hypothesis (Utah)

⁴ theme

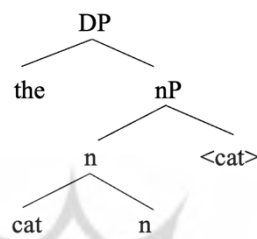
⁵ binding

- 4) the student's present of the laptop to herself
 5) *the student's present of herself to the laptop

و مثالی از همپایگی در پی مشاهده می‌گردد:

- 6) the student's present [of the laptop to herself] and [of the book to her classmate]

در این مثال می‌بینیم که همان‌طور که گروه فعلی بزرگ (V) توسط یک فعل کوچک (v) انتخاب می‌شود، گروه اسمی نیز توسط یک هسته اسم کوچک (n) که وظیفه معرفی یک کنش‌گر را دارد، انتخاب می‌شود. همچنین، همان‌گونه که V به سمت v حرکت کرده و به آن افزوده می‌شود، N هم به سمت n حرکت کرده است و به آن منضم می‌شود. به علاوه، به قیاس از حرکت موضوع بیرونی به spec-TP جهت بازبینی حالت و اصل فرافکنی گسترده، کنش‌گر درون گروه معرف نیز از مشخص‌گر nP حرکت کرده و در جایگاه spec-DP قرار می‌گیرد. بازنمایی ساختار نحوی گروه معرف به صورت زیر است.

نمودار ۲- ساختار cat در گروه معرف

Diagram 2- The Structure of Cat in DP

نکته درخور توجه این است که حتی اگر کنش‌گری وجود نداشته باشد، باز هم حرکت N به سمت n اجباری است، چرا که در این صورت است که اسم قبل از هر دو موضوع کنش‌رو و هدف قرار می‌گیرد.

۳-۳. حالت دهی^۳ در گروه معرف

مشخص‌گر TP جایگاه فاعل است و در صورت استفاده از ضمیر نیز باید از ضمیر فاعلی استفاده گردد و همان‌طور که در مثال‌های زیر ملاحظه می‌شود، ضمیر مفعولی و ملکی اجازه ندارند که در مشخص‌گر TP قرار گیرند:

- 7) Ross is in love with Rachel.
 8) He is in love with Rachel
 9) *Him is in love with Rachel.
 10) *His is in love with Rachel.

مثال‌هایی از کردی سنندجی به صورت زیر است

- 11) Zanko fre Mûraşîn=î xweş gerek=e.

م. حال=دوست داشتن. نمود ناقص م.۳=موراشین خیلی زانکو

«زانکو خیلی موراشین را دوست دارد.»

- 12) Ow fre Mûraşîn=î xweş gerek=e.

م.۳. حال=دوست داشتن. نمود ناقص م.۳=موراشین خیلی او

«او خیلی موراشین را دوست دارد.»

- 13) *Ew=î fre Mûraşîn=î xweş gerek=e.

م.۳. حال=دوست داشتن. نمود ناقص م.۳=موراشین خیلی پی بست=او

¹ coordination

² c-command

³ case checking

«او را موراشین خیلی دوست دارد.»

- 14) *Ow (hin ow) fre Mûraşîn=î xweş gerek=e.

۳.م. حال=دوست داشتن. نمود ناقص ۳.م.=موراشین خیلی (مال او) او

«او (مال او) موراشین را خیلی دوست دارد.»

لازم به ذکر است دلیل اینکه ظاهراً این مثال درست است، این است که در کردی سنندجی ضمیر فاعلی و ملکی تلفظ

یکسان دارند.

در گروه معرف نیز تنها ضمائر ملکی می‌توانند به‌عنوان مالک در جایگاه مشخص‌گر گروه معرف قرار گیرند و ضمائر فاعلی و مفعولی نمی‌توانند در این جایگاه باشند. در گروه معرف به‌جای حالت ضمیر اسمی، حالت ملکی مشاهده می‌شود؛ زیرا هسته معرف در گروه معرف حالت ملکی را بازبینی می‌کند، نه حالت اسمی را. مشخصه حالت در یک گروه معرف ذاتاً به جایگاه نحوی گروه معرف متصل است:

- 15) Peter's pen

- 16) His pen

- 17) *He pen

- 18) *Him pen

و مثال‌هایی از کردی سنندجی:

- 19) Sengellî Hêro

هیر و صندلی

- 20) Sengellî ow

او (ضمیر ملکی) صندلی

- 21) *Sengellî ow

او (ضمیر فاعلی) صندلی

- 22) *Sengellî ow=î

پی بست=او صندلی

کنش‌پذیر به‌عنوان دختر گروه اسمی و کنش‌گر به‌عنوان مشخص‌گر اسم ترکیب می‌شوند. حال باید این را در نظر گرفت که کنش‌پذیر ممکن است به‌صورت ملکی ساکسونی، و یا به‌صورت of-PPs ظاهر شود؛ در حالی که کنش‌گر فقط به‌صورت ملکی ساکسونی ظاهر می‌شود.

۴. بحث و بررسی

اسم‌سازی فرایندی است که طی آن از فعل یا صفت، اسم مشتق می‌شود. تمرکز این پژوهش بر اسم‌هایی است که از فعل ساخته شده‌اند و به اصطلاح اسم فعل نامیده می‌شوند. در کردی سنندجی از پسوند *in* برای تبدیل فعل به اسم فعل استفاده می‌شود. در واقع، اسم ساز *-in* معادل *-ing* در زبان انگلیسی است که از فعل مصدر می‌سازد؛ در واقع، در کردی سنندجی تنها نوع اسم فعل همان مصدر است. در این بخش نخست در (۴-۱) به تشریح مختصات توصیفی اسم فعل، انواع و نحوه نگاشت موضوع‌های پرداخته می‌شود. سپس، در (۴-۲) در پرتو پایگاه نظری اتخاذشده به تحلیل و تبیین شیوه نگاشت موضوع‌های اسم فعل پرداخته می‌شود.

۴-۱. انواع اسم فعل و نگاشت موضوعی در کردی سنندجی

در کردی سنندجی اسم فعل‌ها بر پایه فعلی که از آن مشتق می‌شوند به چهار دسته تقسیم می‌شوند. این تقسیم بندی به‌صورت زیر است:

- الف. اسم فعل پادکنایی
 ب. اسم فعل پادمفعولی
 ج. اسم فعل دو ظرفیتی
 د. اسم فعل سه ظرفیتی

۱-۱-۴. اسم فعل‌های پادکنایی

این دسته از اسم فعل‌ها، از فعل پادکنایی مشتق می‌شوند. افعال پادکنایی تک ظرفیتی هستند و تنها موضوع آن‌ها نقش فاعلی دارد. نمونه‌هایی از اسم فعل‌های پادکنایی در کردی سنندجی عبارت‌اند از: pall-keftin (دراز کشیدن)، çûn (رفتن)، der-çûn (فرار کردن)، xirxandin (خروپف کردن)، qêrandin (داد زدن)، qîjandin (جیغ زدن)، pijmîn (عطسه کردن)، qozîn (سرفه کردن).

در کردی سنندجی ویژگی‌های توصیفی اسم فعل تک ظرفیتی پادکنایی به صورت زیر است:
 الف. تک موضوع (کنش گر) اسم فعل پادکنایی تنها می‌تواند به صورت ساخت اضافه بیاید.

23) qîjand-in Jîlwan

ژیلوان مصدر-جیغ زدن
 «جیغ زدن ژیلوان»

ب. در اسم فعل پادکنایی، تک موضوع آن نمی‌تواند به اسم منضم شود.

24) *Jîlwan qîjand-in

مصدر-جیغ زدن ژیلوان
 «ژیلوان جیغ زدن»

۱-۲-۴. اسم فعل پادمفعولی

این اسم فعل‌ها بر پایه فعل تک ظرفیتی پادمفعولی هستند و تک موضوع آن‌ها نقش کنش‌پذیر را دارد. نمونه‌هایی از اسم فعل پادمفعولی در کردی سنندجی عبارت‌اند از: da-keftin (افتادن)، teqîn (ترکیدن)، îkyanş (شکسته شدن)، trimyan (ویران شدن)، frijyan (ریخته شدن)، pijyan (پاشیده شدن)، friçyan (یخ زدن)، turşyan (ترشیدن)، tezîn (خواب رفتن). ویژگی‌های توصیفی این دسته از اسم فعل‌ها در کردی سنندجی به صورت زیر است:
 الف. تک موضوع این اسم فعل‌ها به صورت ساخت اضافه ظاهر می‌شود.

25) da-keft-in sengellî-k

نکره-صندلی مصدر-افتادن
 «افتادن یک صندلی»

ب. تک موضوع اسم فعل پادمفعولی قابلیت انضمام به اسم فعل را دارد، گرچه در زبان فارسی این حالت ممکن نیست به همین علت معادل فارسی نمونه‌های زیرممكن است به نظر غیر دستوری بیاید. با این حال، برای نشان دادن تفاوت موقعیتی که در آن تک موضوع منضم می‌شود با موقعیتی که تک موضوع به صورت ساخت اضافه ظاهر می‌شود، ناگزیر معادل‌های فارسی به همان صورت ذکر شده است.

26) sengellî dakeft-in

مصدر-افتادن صندلی
 «صندلی افتادن»

پ. چنانچه موضوع اسم فعل پادمفعولی معرفه باشد، امکان انضمام وجود ندارد.

27) *sengellî-ke dakeft-in

مصدر-افتادن معرفه-صندلی

«صندلی (معرفه) افتادن»

ت. زمانی که تک موضوع اسم فعل پادمفعولی نکره باشد، بروز دو حالت امکان پذیر است.

28) sengellî- êk dakeft-in

مصدر-افتادن نکره-صندلی

«یک صندلی افتادن»

29) [sengellî dakeft-in]=ê(k)

نکره=مصدر-افتادن صندلی

«یک صندلی افتادن»

۳-۱-۴. اسم فعل‌های دو ظرفیتی (متعدی)

این اسم فعل‌ها بر پایه‌ی افعال دو ظرفیتی ساخته شده‌اند. نمونه‌هایی از اسم فعل دو ظرفیتی در کردی سنندجی عبارت‌اند از:

xwardin (خوردن)، dzîndin (دزدیدن)، xefandin (خواباندن)، sendin (خریدن)، nûsîn (نوشتن)، şordin (شستن)، birjandin

(کباب کردن)، kullandin (جوشاندن/پختن/آب پز کردن)، rrimandin (ویران کردن)، teqandin (ترکاندن).

ویژگی‌های توصیفی این دسته از اسم فعل‌ها از قرار زیر است:

الف. تنها یک موضوع مجاز است به صورت ساخت اضافه ظاهر شود و آن هم موضوع درونی است.

30) xward-in sêf-eke

معرفه-سیب مصدر-خوردن

«خوردن سیب (معرفه)»

ب. موضوع بیرونی اسم فعل دو ظرفیتی قابلیت حضور به صورت ساخت اضافه را ندارد.

31) *xward-in mnall

بچه مصدر-خوردن

«خوردن بچه»

(به این معنی که بچه چیزی را بخورد).

پ. چنانچه موضوع درونی به اسم فعل منضم شود، آنگاه موضوع بیرونی قابلیت اضافه شدن به صورت ساخت اضافه را دارد.

32) sêf xward-in mnall

بچه مصدر-خوردن سیب

«سیب خوردن بچه»

ت. موضوع‌های درونی معرفه و نکره قابلیت انضمام به اسم فعل را ندارند.

33) *sêf-eke/ek xward-in mnall

بچه مصدر-خوردن نکره/معرفه-سیب

«سیب (معرفه) را خوردن بچه»

ث. موضوع بیرونی قابلیت انضمام ندارد.

34) *Mnall xward-in sêf

سیب مصدر-خوردن بچه

«بچه سیب خوردن»

ج. در صورتی که موضوع بیرونی حضور نداشته باشد، موضوع درونی نکره قابلیت انضمام به اسم فعل را دارد.

35) sêf-ê xward-in

مصدر-خوردن نکره-سیب

«سیبی (یک سیب) را خوردن»

۴-۱-۴. اسم فعل‌های سه ظرفیتی (دو مفعولی)

این اسم فعل‌ها بر پایه فعل‌های سه ظرفیتی تشکیل می‌شوند. نمونه‌هایی از اسم فعل سه ظرفیتی در کردی سنندجی عبارت‌اند از: henardin (فرستادن)، birdin (بگردن)، wtin (گفتن)، daniyan (گذاشتن)، hawirdin (آوردن)، dain (دادن)، girdin (گرفتن)، çespandin (چسباندن).

ویژگی‌های توصیفی اسم فعل‌های سه ظرفیتی به شرح زیر است:

الف. تنها موضوع درونی کنش‌پذیر قابلیت اضافه شدن به اسم فعل به صورت ساخت اضافه را دارد.

36) henard-in name-ke

معرفه-نامه مصدر-فرستادن

«فرستادن نامه (معرفه)»

ب. موضوع بیرونی (کنش‌گر) و موضوع درونی هدف به تنهایی قابلیت حضور در ساخت اضافه را ندارند.

37) *henard-in Arvîn

آروین مصدر-فرستادن

«فرستادن (توسط) آروین»

(به این معنی که آروین چیزی را بفرستد).

پ. چنانچه موضوع درونی کنش‌پذیر به اسم فعل منضم شده باشد، آنگاه موضوع بیرونی قابلیت حضور به صورت ساخت اضافه را دارد.

38) name henard-in Arvîn

آروین مصدر-فرستادن نامه

«نامه فرستادن آروین»

ت. موضوع هدف تنها به صورت ساختار گروه حرف اضافه ای قابلیت حضور در مجاورت گروه اسمی را دارد.

39) name henard-in Arvîn bo danişga

دانشگاه برای آروین مصدر-فرستادن نامه

«نامه فرستادن آروین برای دانشگاه»

ث. موضوع هدف قابلیت انضمام ندارد. دلیل دستوری بودن قسمت دوم در نمونه زیر، قابلیت انضمام موضوع هدف نیست، بلکه، در واقع، موضوع درونی کنش‌پذیر منضم شده است و موضوع هدف صرفاً به دلیل تأکید پیش‌اندسازی^۱ شده است؛ همان‌گونه که قابلیت پس‌اندسازی^۲ نیز دارد.

40) *bo danişga henard-in name

نامه مصدر-فرستادن دانشگاه برای

«برای دانشگاه فرستادن نامه»

41) bo danişga name henard-in

مصدر-فرستادن نامه دانشگاه برای

¹ fronting

² backing

«برای دانشگاه نامه فرستادن»

ج. موضوع‌های درونی کنش‌پذیر معرفه و نکره قابلیت انضمام به اسم فعل را ندارند. در خصوص نکره، دستوری بودن این حالت صرفاً ظاهری است.

42) *name-ke henard-in

مصدر-فرستادن معرفه-نامه

«نامه (معرفه) را فرستادن»

43) *name-yk henard-in

مصدر-فرستادن نکره-نامه

«یک نامه را فرستادن»

44) [name henardin]=ê

پی بست = [مصدر-فرستادن نامه]

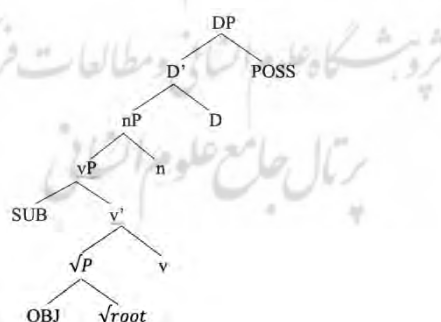
«یک نامه را فرستادن»

۲-۴. اشتقاق ساختار موضوعی اسم فعل و محدودیت‌های ساختاری

در این بخش، با مفروض پنداشتن چارچوب نظری ساختار رویدادی در نحو و به‌طور مشخص، انگاره برون-اسکلتی بورر (2005 a & b, 2013, 2014)، به تحلیل و تبیین مختصات، ویژگی‌ها و محدودیت‌های ناظر بر روابط موضوع-محمول در اسم فعل‌های زبان کردی سنندجی می‌پردازیم.

۱-۲-۴. ساختار نحوی اسم فعل در زبان کردی

بر پایه ویژگی‌های رویدادی (فراکنی ساختار موضوعی) و نیز توزیع اسمی اسم فعل‌ها در زبان کردی ساختار زیر برای اشتقاق نحوی آن‌ها پیشنهاد می‌شود:

نمودار ۳- ساختار پیشنهادی برای اشتقاق نحوی اسم فعل در کردی سنندجی

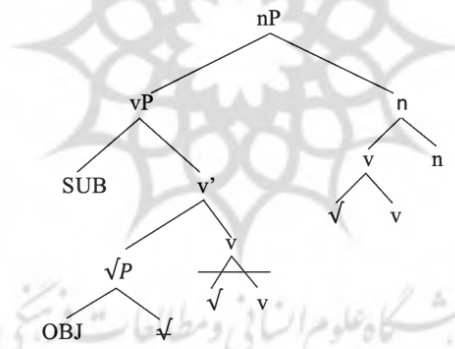
Diagram 3- Syntactic Derivation of Deverbal Nouns in Sanandaji Kurdish

بر اساس نمودار (۳)، شیوه اشتقاق نحوی اسم فعل در زبان کردی به این شرح است: نخست، ریشه واژگانی که مقوله نحوی آن در واژگان مشخص نیست با موضوع درونی خود (مفعول) ادغام می‌شود؛ و بدین ترتیب گروه ریشه تشکیل می‌شود. سپس، هسته فعل سبک به ساختار اضافه می‌شود. هسته فعل سبک دو مختصه دارد. نخست آنکه فعل سبک به‌عنوان فعل ساز مقوله نحوی ریشه را تعیین می‌کند. بنابراین، آنچه که از آن با عنوان بن ماضی / بن مضارع در زبان‌های ایرانی یاد می‌شود، در واقع ریشه‌ای است که با فعل‌سازی با نمود آوایی تهی ترکیب شده و مقوله فعلی یافته است. فعل سبک علاوه بر

فعل‌سازی و تعیین مقولۀ ریشه، قابلیت معرفی موضوع بیرونی (فاعل) را نیز داراست. این قابلیت در فعل سبک نسبی است، به این مضمون که چنانچه در رویداد مدنظر عنصر سبب/کنش‌گر موجود باشد، این موضوع در جایگاه مشخص‌گر فعل سبک به ساختار معرفی می‌شود (در محمول‌های پادکنایی، دو ظرفیتی و سه ظرفیتی). لیکن، اگر محمول انباشتی مدنظر فاقد عنصر کنش‌گر/سبب (برون‌انگیخته) باشد، فعل سبک تنها وظیفۀ فعل‌سازی ریشه را بر عهده دارد و جایگاه مشخص‌گر آن فرافکنی نمی‌شود (در محمول‌های پادمفعولی).

سپس، هسته اسم کوچک گروه فعلی پوسته‌ای را انتخاب می‌کند. در واقع، هسته اسمی کوچک، هسته‌ای اسم‌ساز است که قابلیت تعیین مقوله نحوی ریشه را به‌صورت اسم دارد. ترکیب هسته اسمی سبک با گروه فعلی پوسته‌ای همان وضعیتی را پدید می‌آورد که کورنفیلت^۱ و ویتمن^۲ (۲۰۱۱) از آن با عنوان فرافکنی‌های آمیخته یاد کرده بوده‌اند. به‌طور مشخص، در این وضعیت با ساختاری روبه‌رو هستیم که در سطح ساختار رویدادی ماهیتی فعلی دارد و در سطح ساختار نقشی ماهیتی اسمی دارد. اسم‌فعل‌ها دقیقاً صورت‌هایی در زبان هستند که این فرافکنی‌های آمیخته را واژگانی می‌کنند. اسم‌فعل از لحاظ توزیع بیرونی همان ویژگی‌هایی را دارد که گروه‌های اسمی ارجاعی/معرف از آن برخوردارند و این سبب می‌شود کل ساختار مشتق‌شده (با ساختار رویدادی درون آن)، خود به‌صورت گروه معرف موضوع محمولی دیگر واقع شود.

بن ماضی خود ترکیب ریشه و هسته فعل‌ساز (سبک است)، و ساختار رویدادی اسم‌فعل از آن مشتق می‌شود. وندافزایی «-ن» به بن ماضی صورت واژگانی شده حرکت هسته به هسته فعل سبک به اسم سبک است. در واقع، -ن مصدری نمود آوایی هسته سبک اسم‌ساز است. با حرکت ریشه (به همراه فعل سبک) به هسته سبک اسم‌ساز اشتقاق عملاً ماهیت اسمی به خود می‌گیرد:

نمودار ۴- حرکت ریشه به سمت فعل‌ساز و سپس به سمت هسته اسم‌ساز

Diagram 4- successive movement of the root to the verbalizer and to the nominalizer

در واقع، ساختار صرفی اسم‌فعل منعکس‌کننده حرکت‌های هسته به هسته در نحو است (اصل آینه^۳ Baker, 1985):

ساخت صرفی اسم‌فعل

$$\sqrt{+} v^{\circ} + n^{\circ}$$

همان‌طور که در تحلیل موردی گونه‌های اسم‌فعل متعاقباً بحث می‌شود، حالت‌دهی در شیوه توزیع موضوع‌ها و نحوه بازنمایی آن‌ها در ساختار اسم‌فعل نقش کانونی ایفا می‌کند. براساس ساختار پیشنهادی اسم‌فعل، هسته سبک فعل‌ساز قابلیت بازیابی حالت مفعولی گروه اسمی مفعول را ندارد. نظر به ماهیت همزمان عملیات نحوی در اشتقاق‌ها، هسته فعل سبک با ارتقا و حرکت به سمت هسته اسم سبک (اسم‌ساز) در مجموعه‌ای مرکب از ریشه-فعل سبک-اسم سبک به دام می‌افتد.

¹ J. Kornfilt

² M. Whitman

³ The mirror principle

همان‌گونه که در نمودار (۴) مشاهده می‌شود، با حرکت هسته فعل سبک (به همراه ریشه) به سمت هسته اسم سبک، فعل سبک دیگر قابلیت سازه‌فرمانی بر گروه اسمی مفعول به‌جامانده در گروه فعلی را ندارد. لذا گروه اسمی مفعول بدون حالت باقی می‌ماند. در سویی دیگر، فاعل در جایگاه مشخص گر هسته فعل سبک نیز دارای مشخصه حالت است. با این تفاسیر، در درون گروه فعلی اسم فعل، دو گروه اسمی با مشخصه حالت بازبینی نشده باقی می‌ماند. چنانچه مشخصه‌های حالت در طول اشتقاق بازبینی نشوند، به دلیل تعبیرناپذیر بودن آن‌ها باعث ساقط شدن اشتقاق اسم فعل در بخش منطقی می‌شوند.^۱

براساس لونگوباردی^۲ (۱۹۹۴) و سابولچی^۳ (۱۹۹۴)، همان‌گونه که عنصر زمان هسته پیونددهنده جمله / گزاره با رویدادهای جهان خارج است، عنصر ارجاعی / معرفگی نیز هسته پیونددهنده گروه اسمی با مرجع آن در جهان خارج است. از همین رو، است که فرافکنی گسترده (نقشی) گروه‌های اسمی به هسته معرفگی / معرف و سپس گروه معرف ختم می‌شود. ادغام هسته نقشی معرفگی / معرف با گروه اسمی کوچک، بخشی از خلأ ناشی از نبود هسته‌های اعطاکننده حالت را در درون ساختار اسم فعل جبران می‌کند.

۲-۲-۴. تبیین محدودیت‌های ساختار موضوعی اسم فعل

با مفروض پنداشتن ساختار پیشنهادی اسم فعل در بخش (۴-۲)، در زیربخش‌های زیر به تحلیل و تبیین هریک از انواع اسم فعل‌های زبان کردی و محدودیت‌ها و ویژگی‌های ناظر بر بازنمایی ساختار موضوعی آنها می‌پردازیم.

۴-۲-۲-۱. اشتقاق اسم فعل پادکنایی

از نظر توصیفی، ساختار موضوعی اسم فعل‌های پادکنایی تنها یک موضوع بیرونی دارد. براساس تحلیل پیشنهادی، اشتقاق اسم فعل پادکنایی به شیوه زیر است:

نخست ریشه پادکنایی وارد اشتقاق می‌شود و به فرافکنی بیشینه گسترش می‌یابد. سپس، هسته سبک فعل ساز موضوع بیرونی را به اشتقاق معرفی می‌کند. همزمان ریشه به سمت هسته فعل ساز حرکت می‌کند و به آن منضم می‌شود. به این ترتیب، ریشه مقوله نحوی فعلی دریافت می‌کند. پس از تشکیل گروه فعلی پوسته‌ای، هسته اسمی سبک وارد اشتقاق می‌شود. هسته اسمی سبک سبب حرکت هسته قبل به سمت خود می‌شود؛ به همین دلیل، ریشه (به همراه فعل ساز) به سمت هسته اسم سبک حرکت می‌کند و به آن منضم می‌شود. با این حرکت، در واقع ریشه فعلی به اسمی تبدیل می‌شود و در عین حال هسته فعلی سبک قابلیت حالت‌دهی خود را از دست می‌دهد. سپس، هسته معرفگی / معرف با گروه اسمی کوچک ادغام می‌شود. نظر به اینکه هسته معرفگی قابلیت بازبینی حالت ملکی را دارد، به‌عنوان کاوش گر دامنه تحت سازه‌فرمانی خود را رصد و موضوع بیرونی را به‌عنوان هدف می‌یابد. در نتیجه تطابق این دو، موضوع بیرونی مشخصه حالت خود را به‌صورت ملکی بازبینی می‌کند. در همین حال، مشخصه اصل فرافکنی گسترده EPP هسته معرفگی موضوع بیرونی را به سمت جایگاه مشخص گر خود (جایگاه مالک) حرکت می‌دهد. حرکت موضوع بیرونی به جایگاه مالک تبیین کننده حالت ملکی و قرارگیری در ساخت اضافه است، مانند:

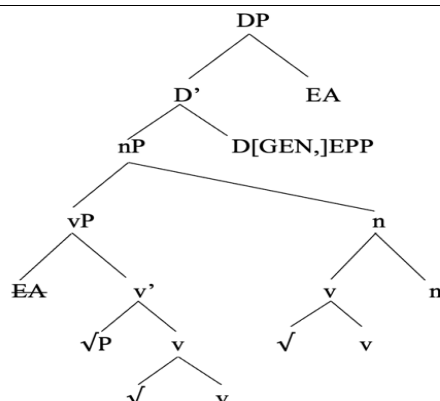
(45) Kenîn Héro (خندیدن هیرو)

نمای پایانی اشتقاق اسم فعل پادکنایی به صورت زیر است:

^۱ خاطر نشان می‌شود که در ساختار بند / گروه زمان، حالت‌های مفعولی و فاعلی به ترتیب توسط هسته‌های فعل سبک و هسته زمان بازبینی می‌شوند.

^۲ J. Longobardi

^۳ A. Szabolcsi

نمودار ۵- نمای پایانی اشتقاق اسم فعل یادکنایی

Diagram 5- Derivation of Unurgative Deverbal Nouns

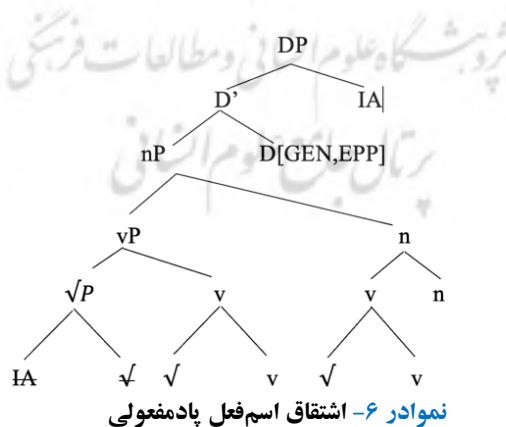
این اشتقاق تبیین‌کننده عدم توانایی موضوع بیرونی در انضمام به اسم فعل است:

46) *Hîwa kenîn (هیوا خندیدن)

چراکه حرکت موضوع بیرونی به سمت هسته فعلی سبک تخطی از اصل گسترش ریشه^۱ است (Chomsky, 1995). براساس این شرط، ادغام بیرونی یا درونی (حرکت) باید سبب گسترش ریشه شود. هر حرکتی که به گسترش ریشه نینجامد، قابلیت اشتقاق ندارد. این اصل در واقع تفسیر کمینه‌گرایانه از اصل مقوله تهی نظریه حاکمیت و مرجع‌گزینی است. در حاکمیت و مرجع‌گزینی، اصل مقوله تهی حاکمیت سازه حرکت کرده بر رد خود را تبیین می‌کرد. چنانچه موضوع بیرونی به سمت هسته فعلی سبک حرکت کند، حرکتی از نوع رو به پایین خواهد بود و هسته حرکت کرده قابلیت حاکمیت بر رد خود (که در جایگاه بالاتر است) را ندارد.

۲-۲-۲-۴ اشتقاق اسم فعل یادمفعولی

اشتقاق اسم فعل یادمفعولی که در ساختار موضوعی آن تنها یک موضوع درونی حضور دارد به صورت زیر است:

نمودار ۶- اشتقاق اسم فعل یادمفعولی

Diagram 6- Derivation of Unaccusative Deverbal Nouns

در اشتقاق (۶)، ریشه با موضوع درونی ادغام می‌شود و سپس به سمت هسته فعل سبک حرکت می‌کند و مقوله فعلی دریافت می‌کند. از آنجا که محمول‌های یادمفعولی فاقد موضوع بیرونی هستند، گروه فعلی پوسته‌ای به پایان اشتقاق می‌رسد. سپس، با ادغام هسته اسمی سبک، ریشه به همراه هسته فعلی سبک حرکت می‌کنند و به هسته اسمی سبک منضم می‌شوند و

^۱. Root Extension Principle

اسم فعل پادمفعولی را پدید می‌آورند. هسته معرفگی در غیاب هسته حالت‌دهنده نزدیک‌تر، با موضوع درونی تطابق کرده و حالت آن را به صورت ملکی بازبینی می‌کند. سپس، مشخصه EPP هسته معرفگی، موضوع درونی را به جایگاه مشخص‌گر حرکت می‌دهد:

47) rijya-n aw ((لازم) ریختن آب

در محمول‌های پادمفعولی سنندجی، تکواژ *ya* که هم‌صورت با وند مجهول‌ساز در این گونه است، در واقع نمود هسته فعلی سبک ناقص است. این گونه از هسته فعل سبک تنها قابلیت مقوله‌سازی فعلی دارد و قادر به معرفی موضوع بیرونی به ساختار نیست. همان‌طور که در قسمت دوم بخش (۴-۲) از نظر گذشت، موضوع درونی در اسم فعل‌های پادمفعولی قابلیت انضمام به اسم فعل را دارند:

48) aw rijya-n ((لازم) آب ریختن

اشتقاق بازنمایی شده در نمودار (۶) پیش‌بینی می‌کند که موضوع درونی بتواند به جای حرکت به جایگاه مالک و بازبینی حالت ملکی، به هسته فعلی سبک منضم شود و سپس به همراه آن به سمت هسته اسمی سبک حرکت نماید. انضمام در زبان‌های طبیعی یکی از امکانات تجویز حضور گروه‌های اسمی در ساختار است. انضمام در واقع حرکت هسته به هسته است (Baker, 1988). برای انضمام موضوع درونی به هسته فعلی باید دو شرط رعایت شود. نخست آنکه، هسته اسمی (نه کل گروه اسمی) توانایی حرکت هسته به هسته (انضمام) را داشته باشد (و به همین دلیل است که اسم‌ها (و نه گروه‌های اسمی) منضم شده بی‌نیاز از دریافت حالت هستند). دوم آنکه، حرکت تابع اصل گسترش ریشه باشد. به بیانی دیگر، حرکت از پایین به سمت بالا (طبق اصل مقوله تهی) باشد.

همچنین، دو ویژگی دیگر اسم فعل‌های پادمفعولی با این تحلیل قابل تبیین است. نخست آنکه، موضوع درونی معرفه قابلیت انضمام ندارد. تبیین این موضوع برآیند طبیعی عملیات انضمام است. در انضمام، گروه اسمی / معرف منضم نمی‌شود، بلکه هسته اسمی آن به هسته فعلی منضم می‌شود؛ لذا این واقعیت که اسم‌های معرف نمی‌توانند منضم شوند به این دلیل است که معرفگی در سطح گروه معرف فراقکنی می‌شود. ویژگی دیگر اسم فعل‌های پادمفعولی ناظر بر عدم توانایی موضوع درونی نکره در انضمام به فعل است. این مسئله نیز تابع همان تبیین عدم توانایی موضوع درونی معرفه در انضمام به فعل است.

با این حال، در خصوص نکرگی در کردی سنندجی و تعامل آن با انضمام موضوع درونی با فعل در بخش (۴-۱) دیدیم که تکواژ نکره‌ساز می‌تواند هم به کل اسم فعل اضافه گردد و هم به اسم منضم شود، و در ظاهر این در تعارض با این واقعیت تجربی است که گروه‌های اسمی معرفه / نکره قابلیت انضمام ندارند:

49) tîzang-ê-teqîn

50) teqîn-tîzang-ê

توزیع تکواژ نکره در گونه‌های مرکزی کردی تابعی از ویژگی‌های ساختاری این تکواژ است. لذا تبیین وضعیت مذکور باید در ساختار پسانحوی صورت گیرد. تکواژ نکره از نظر توزیع صرفی هم ویژگی‌های وندی دارد و هم واژه‌بستی. تعبیر معنایی دو صورت فوق نشان می‌دهد که در هر دو صورت آنچه که نکره شده است کل سازه اسم فعل است و نه اسم منضم. لذا ساختار نحوی اسم فعل (دومی) به صورت [ê-] [np tîzang-teqîn] است. از آنجا که تکواژ نکره در کردی سنندجی هم ویژگی‌های وندی و هم واژه‌بستی را از خود نشان می‌دهد، این تکواژ می‌تواند در جایگاه نحوی خود ابقا و به کل nP اضافه شود و یا اینکه به صورت وند میزبان اسمی را انتخاب کند و به صورت تورفته^۱ مابین اسم منضم و اسم فعل قرار بگیرد. در واقع، براساس این تحلیل، قرارگیری تکواژ نکره بر روی اسم منضم برآیند میزبان‌گزینی ساختاری این تکواژ در پسانحو است.

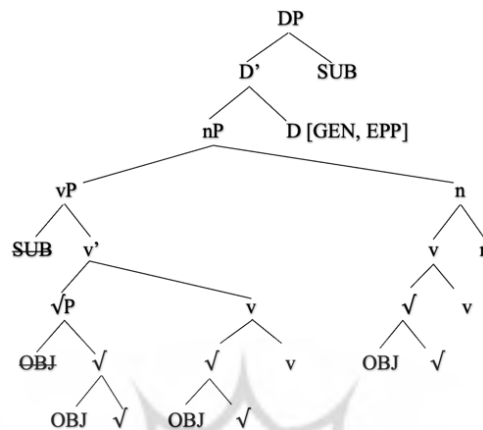
51) [Tîzang-teqîn]

¹ tuck-in

52) [Tîzang-ê-teqîn] -ê

۳-۲-۲-۴ اشتقاق اسم‌فعل‌های متعدی (دو ظرفیتی)

از جنبه توصیفی، موضوع‌های درونی و بیرونی اسم‌فعل‌های متعدی (دو ظرفیتی) تنها هنگامی مجال ظهور همزمان می‌یابند که موضوع درونی به اسم‌فعل منضم شده باشد و موضوع بیرونی در ساخت اضافه و در جایگاه مالک باشد:

نمودار ۷- اشتقاق اسم‌فعل‌های متعدی

Diagram 7- Derivation of two-place Predicate Deverbal Nouns

شیوه‌بازنمایی ساختار موضوعی در اسم‌فعل‌های متعدی تابعی از شرایط ویژه‌حالت‌دهی در گروه معرف اسم‌فعل است. در اشتقاق این اسم‌فعل‌ها، موضوع درونی به اسم‌فعل منضم شده است و موضوع بیرونی در جایگاه مالک قرار دارد. در واقع، این تنها اشتقاق ممکن برای اسم‌فعل‌های متعدی است؛ چرا که به دلیل حضور تنها یک هسته حالت‌دهنده (هسته معرف)، تنها یکی از دو موضوع بیرونی و درونی حالت می‌پذیرد. از آنجا که نزدیک‌ترین موضوع تحت سازه‌فرمانی هسته معرف موضوع بیرونی است، این موضوع مشخصه حالت خود را به صورت ملکی بازبینی می‌کند و سپس برای بازبینی EPP بر روی آن هسته به جایگاه فاعل ارتقا می‌یابد. بنابراین، موضوع بیرونی در اسم‌فعل‌های متعدی توسط حالت‌نمایی تجویز می‌شود. حال تنها امکان باقی‌مانده برای تجویز موضوع درونی، انضمام هسته اسمی آن به اسم‌فعل است. حرکت موضوع بیرونی به جایگاه مالک و بازبینی حالت ملکی و انضمام موضوع درونی به اسم‌فعل تنها شیوه‌تجویز گروه‌های اسمی در اسم‌فعل‌های متعدی است که منجر به اشتقاق همگرا می‌شود.

۴-۲-۲-۴ اسم‌فعل‌های دو مفعولی (سه ظرفیتی)

ویژگی‌های توصیفی اسم‌فعل‌های سه ظرفیتی عبارت بودند از اینکه تنها موضوع درونی قابلیت حضور در ساخت اضافه را به تنهایی دارد. در صورت حضور موضوع بیرونی در ساخت اضافه، موضوع درونی به صورت منضم به اسم‌فعل امکان تجلی می‌یابد. موضوع هدف قابلیت انضمام به اسم‌فعل یا حضور در ساخت اضافه را ندارد. موضوع درونی هدف یا به صورت گروه حرف اضافه پس از ساخت اضافه حضور می‌یابد یا اینکه برای کانونی‌سازی/ مبتداسازی قبل از ساخت اضافه قرار می‌گیرد.

- name henard-in Zana bo Roja (نامه فرستادن زانا برای روژا)
- bo Roja name henard-in Zana (برای روژا نامه فرستادن زانا)

از میان همه‌چینش‌های منطقی و ممکن سه موضوع اسم فعل سه ظرفیتی، تنها دو چینش فوق خوش ساخت هستند. اینکه گروه اسمی هدف نمی‌تواند در ساخت اضافه قرار گیرد، به این سبب است که قرارگیری یک سازه در ساخت اضافه به معنی ارتقای آن به جایگاه مالک و دریافت حالت ملکی است؛ این در حالی است که موضوع درونی هدف به صورت گروه حرف اضافه است و گروه‌های حرف اضافه قابلیت بازبینی مشخصه EPP و ارتقا به جایگاه مالک را ندارند. موضوع درونی هدف نمی‌تواند به اسم فعل منضم شود؛ چراکه هسته حرف اضافه دارد. مابقی شق‌های غیرممکن دیگر با استناد به توضیحاتی که در اشتقاق اسم فعل‌های متعدی ارائه گردید تبیین می‌یابند.

۵. نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به بررسی ساختار موضوعی اسم فعل، شیوه توزیع موضوع‌ها و محدودیت‌های ناظر بر آن اختصاص داشت. در رابطه با اشتقاق اسم فعل یادکنایی استدلال شد که تنها موضوع موجود در ساختار موضوعی (موضوع بیرونی) با هسته معرفگی وارد رابطه تطابق شده است، و در نهایت مشخصه حالت خود را به صورت ملکی بازبینی می‌کند. در همین حال، مشخصه EPP هسته معرفگی موضوع بیرونی را به سمت جایگاه مالک حرکت می‌دهد. این حرکت تبیین‌کننده حالت ملکی و قرارگیری موضوع بیرونی در ساخت اضافه است. همچنین، براساس این تحلیل، موضع بیرونی قابلیت انضمام به هسته اسم فعل را ندارد؛ چرا که چنین حرکتی مغایر شرط گسترش ریشه است. در اشتقاق اسم فعل‌های پادمفعولی در کردی سنندجی، هسته معرفگی در غیاب موضوع بیرونی با موضوع درونی تطابق می‌کند و حالت آن را به صورت ملکی بازبینی می‌کند. سپس مشخصه EPP هسته معرفگی موضوع درونی را به جایگاه مالک حرکت می‌دهد. در رابطه با اشتقاق اسم فعل‌های دو ظرفیتی استدلال شد که به دلیل حضور تنها یک هسته حالت‌دهنده، صرفاً نزدیک‌ترین موضوع تحت سازه فرمانی آن حالت می‌پذیرد و آن، موضوع بیرونی است. سپس موضوع بیرونی برای بازبینی EPP به جایگاه فاعل ارتقا می‌یابد. حال تنها امکان باقی‌مانده برای حالت‌دهی موضوع درونی، انضمام هسته اسم موضوع درونی به اسم فعل است. در نهایت، در خصوص توزیع موضوع‌های در ساختار موضوعی اسم فعل‌های سه ظرفیتی استدلال شد که براساس تحلیل ارائه‌شده، تنها در صورتی هر سه موضع می‌توانند مجوز حضور در کنار اسم فعل را پیدا کنند که موضوع درونی به اسم فعل منضم شود؛ موضوع بیرونی در ساخت اضافه در جایگاه مالک قرار گیرد و موضوع هدف در حاشیه ساختار به صورت گروه حرف اضافه‌ای نمود پیدا کند. پیش‌بینی این تحلیل در خصوص موضوع هدف این بود که این موضوع نه می‌تواند به اسم فعل منضم شود نه می‌تواند در جایگاه مالک (در ساخت اضافه) قرار بگیرد.

منابع فارسی

- آقاگلزاده، فردوس؛ گلفام، ارسلان و هادیان، بهرام. (۱۳۸۹). بررسی ساخت موضوعی اسم فعل‌ها در چهارچوب دستور واژی-نقشی. زبان پژوهی (۲)، ۱۰۹-۱۲۸.
- کریمی دوستان، غلامحسین. (۱۳۸۶). اسامی و صفات گزاره‌ای در زبان فارسی. *ادب و زبان فارسی* (۳)، ۱۸۷-۲۰۲.

References

- Adger, D. (2003). *Core syntax: a minimalist approach*. Oxford: Oxford University Press.
- Aghagolzadeh, F., Golfam, A., & Hadian, B. (2010). The Argument Structure of Deverbal Nouns on the basis of Lexical Functional Grammar. *ZABANPAZHUI (Journal of Language Research)* 1(2), 109-128. [In Persian]
- Alexiadou, A. (2001). *Functional Structure in Nominals: Nominalization and Ergativity*. Amsterdam: John Benjamins.

- Alexiadou, A. (2017). *Nominalization structures across languages*. London: The Queen Mary University Press.
- Alexiadou, A., Haegeman, L., and Stavrou, M. (2007). *Noun phrase in the generative perspective*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Anderson, M. (1983). Prenominal genitive NPs. *The Linguistic Review* 3, 1–24.
- Baker, M. (1985). The mirror principle and morphosyntactic explanation. *Linguistic Inquiry* 16, 373–415.
- Baker, M. (1988). *Incorporation: A theory of grammatical function changing*. Chicago: University of Chicago Press.
- Borer, H. (2003). Exo-skeletal vs. Endo-skeletal Explanations: Syntactic Projections and the Lexicon. In J. Moore & M. Polinsky (Eds.), *The Nature of Explanation in Linguistic Theory* (pp. 31–67). Stanford: CSLI Publications.
- Borer, H. (2005a). *In name only. Structuring Sense*, Volume I. Oxford: Oxford University Press.
- Borer, H. (2005b). *The normal course of events. Structuring Sense*, Volume II. Oxford: Oxford University Press.
- Borer, H. (2013). *Taking form: Structuring Sense*, Volume III. Oxford: Oxford University Press.
- Borer, H. (2014). Derived nominals and the domain of content. *Lingua* 141, 71–96.
- Chomsky, N. (1970). Remarks on Nominalization. In R. Jacobs & P. Rosenbaum (Eds.), *Readings in English Transformational Grammar* (pp. 184–221). Waltham, MA: Ginn and Company.
- Chomsky, N. (1995). *The minimalist program*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Grimshaw, J. (1990). *Argument structure*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Karimi Doostan, G. (2007). Nouns and propositional adjectives in persian. *Adab va Zabane Farsi* 3(3), 187–202. [In Persian]
- Kornfilt, J., and Whitman, M. (2011). Afterword: Nominalization in linguistic theory. *Lingua* 2(7), 1297–1313.
- Lees, R. (1960). *The grammar of english nominalizations*. The Hague: Mouton.
- Longobardi, G. (1994). Reference and proper names: A theory of n-movement in syntax and logical form. *linguistic Inquiry* 25(4), 609–665.
- Szabolcsi, A. (1994). The Noun Phrase. In G. Kiefer, & L. Kiss (Eds.), *The Syntactic Structure of Hungarian: Syntax and Semantics* (Vol. 27, pp. 179–275), New York: Academic Press.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی